

Editor's Note

On the Necessity of University Study as a Socio-Cultural Institution

Reza Samim¹

¹ Associate Prof., Dept. of Cultural Studies, Institute for Social and Cultural Studies, Tehran, Iran

The University Studies Quarterly in the current scenario has found an opportunity to become a scientific journal and a jewel with the efforts of the Institute of Cultural and Social Studies of the Ministry of Science, Research and Technology, so that it will be the topic of discussions of some politicians and intellectuals from ineffective, unproductive and asynchronous institutions. Perhaps these critics are right in their interpretation of the Iranian university as a failed project and a collapsed institution if we consider that the main function of the university has been the production of specialized knowledge and, accordingly, the training of specialists. If we look realistically, the Iranian university has not been able to do what was widely expected i.e. it failed to fulfil obligations to the community around. In this sense, the university has acted contrary to the organic material it embraces and has turned into an ineffective institution.

For us, an image such criticism is a conflicting one that has always existed between the Iranian university and the community around it. This image to a larger extent is real. Historically, the Iranian university has been considered an “awkward patch” for both governments and families. But the questions are: Why have the government and society often favored such an awkward patch? Why have governments always provided financial support to this institution and did not want to take seriously the plans that existed to close it down or leave it more or less in the arms of the market? Why do so many Iranian families go to great lengths to send their children to the university? What are the motivation and guarantee for long-term plans whose goal is to achieve a position in an Iranian university

and our children are bound to their exact implementation? We know that this crumbling institution, as critics too believe, still hosts a large number of its enthusiasts and attracts a large part of educated youth to the pre-university education system. Why do we go to university when we actually know that a large part of those who enter the university cannot use their degrees to manage their livelihood? For years, job market planners have talked about the market’s need for skilled technicians, and critics have stressed the ineffectiveness of universities in training specialists, then why the competition for the entry into technical and vocational centers whose training is directly related to the job market, doesn’t get hot and families show little interest to get their children into these centers?

It seems that the Iranian university has another function besides a knowledge-producing and promoting one, a function that can be used as an excuse to defend the university in the face of criticisms. I call this the socio-cultural function. In the contemporary Iranian history, the university has been one of the few arenas that were able to build a special form of collective activism and social demands and successfully internalize it in its activists. The Iranian university is an arena where freedom is realized from subjugation in the pre-university education system, it inculcates this ability among its members, especially students, in the form of a bond that can prove it defensible and admirable. For our youth, university is the “only” possibility to experience independence and freedom through the supervision of a traditional education system. In other words, if we consider “society” as a place where one can act independently and freely, the university is

the “only” possible society that provides a deep experience of individual autonomy in the Iranian society. Of course, this is a big claim but can be used to open a way to defend the university. The university is the “only” place that makes individual freedom and autonomy possible, and this has been its fundamental function in the course of Iranian history. This is probably the reason why the university in Iran has been the vanguard of all freedom-loving movements in the contemporary history. From this point of view, the collapse of university and society provides the possibility of experiencing freedom. Therefore, we must defend this only possibility of experiencing freedom and try to implement this logic in all social fields.

The University Studies Quarterly has come into existence with the aim of being a means to convey research achievements where the primary aim is to defend the Iranian university as a socio-cultural institution. So far, important works in the field of university studies and higher education have been published in Iran. A principal share of articles is usually devoted to researches that study the university as a specialized institution in the field of knowledge production and promotion. While the “University Studies Quarterly” will try to dedicate a majority of its articles on areas that study the university as a field of cultural and social activism, I hope that respected scholars and researchers would help us accomplish this goal.

In the first issue of “The University Studies Quarterly”, which is now in front of you, Reza Safari Shali has presented an analysis based on the data of a national survey about the cultural consumption of students in public universities. Karam Habibpour Getabi and Fateme Vasfi Il-Zouleh have published an article on one of the most controversial student actions in the university environment (smoking). Asghar Izadi Jiran has spoken about the suffering of students, especially those facing with discrimination on the university campus and Jalil Karimi, relying on the special situation of one of the oldest universities in the country (Razi University of Kermanshah), has presented a structural analysis of higher education. Also, in the article “Freedom of Academic Expression in Iran”, Sadra Khosravi has investigated the relationship between students and professors during virtual classes during the Coronavirus pandemic and has shown how the presence in the virtual space made it possible for students to freely express challenges and criticism. In the article “Instagram and a

possibility to produce an informed community inside/outside the university”, Hamed Taheri-Kia has shown how the production and circulation of information about events, concerns and programs by political organizations and student unions lead to collective awareness among students. And finally, Mahdi Hosseinzadeh Fermi, in his article, has shown that how student associations can empower them culturally.

In “The University Studies Quarterly”, in addition to scientific articles, since we believe that one of our main tasks is to provide specialized assistance to the progress of Iran’s higher education and bring the university closer to its desired position with evaluation, diagnosis and criticism, we also consider the study of successful global experiences as part of the requirements and hence publish articles, in which, prominent books in the field of university studies, science and technology could be taken into account critically and systematically. In the current issue, two critical articles, one about the book *The Architecture of Science* by Dr. Reza Mansouri and another about the book *A Framework for Scientific Policymaking: Interaction of Natural and Human Sciences* by Dr. Mohammad Reza Ghaemi Nik have been published. The first critical article was submitted by Dr. Reza Gholami and the second by Dr. Farhad Bayani to the office of the quarterly for publication. I express my sincere gratitude to these scholars for their diligence in criticizing the opinions of their colleagues. I am also thankful to all the researchers whose books are either critically reviewed in this quarterly or those who intend to introduce their published works in the field of university studies, science and technology. We invite them to send their articles for publication to the “University Studies Quarterly” so that it will be available to the interested lot in the shortest possible time.

فصلنامه مطالعات دانشگاه

Homepage: <http://www.jous.ir>

سخن سردبیر

در باب ضرورت مطالعه‌ی دانشگاه در مقام نهادی فرهنگی - اجتماعی

رضا صمیم^۱

^۱ دانشیار گروه مطالعات فرهنگی، مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی، تهران، ایران

بلندمدتی که هدفشان دستیابی به موقعیتی در دانشگاه ایرانی است و فرزندان ما محکوم به اجرای دقیق آنها هستند با چه انگیزه‌ای شکل می‌گیرند و ضمانت اجرا می‌یابند؟ می‌دانیم هنوز هم این نهاد به زعم منتقدان فروپاشیده از خیل وسیع مشتاقانش میزبانی می‌کند و بخش بزرگی از نوجوانان دانش‌آموخته در نظام آموزش پیشادانشگاهی را به خود جلب می‌کند. ما برای چه به دانشگاه می‌رویم در حالی که می‌دانیم سهم بزرگی از به دانشگاه‌راه‌یافتگان نمی‌توانند از مدرک دانشگاهی‌شان برای سر و سامان‌دادن به معیشت‌شان بهره‌گیرند؟ سال‌هاست که برنامه‌ریزان بازار اشتغال از نیاز بازار به تکنسین‌های کاردان، و منتقدان از بی‌کارکردی دانشگاه در تربیت متخصصان سخن گفته‌اند پس چرا رقابت بر سر صندلی‌های مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای که کارشان مستقیماً تربیت متخصص برای بازار اشتغال است داغ نمی‌شود و خانواده‌ها برای ورود فرزندان‌شان به این مراکز سر و دست نمی‌شکنند؟

به نظر می‌رسد دانشگاه ایرانی، در کنار کارکردش به عنوان نهاد تولیدکننده و ترویج‌دهنده‌ی دانش کارکرد دیگری هم دارد. کارکردی که می‌توان آن را مستسکی برای دفاع از دانشگاه ایرانی در برابر همه‌ی نقدها قرار داد. من این کارکرد اخیراً کارکرد فرهنگی - اجتماعی نهاد دانشگاه می‌نامم. در تاریخ معاصر ایران دانشگاه از معدود عرصه‌هایی بوده که توانسته شکل خاصی از کنش‌گری جمعی و مطالبه‌گری اجتماعی را برساند و آن را در کنش‌گرانش به نحوی موفقیت‌آمیز درونی کند. دانشگاه ایرانی در مقام عرصه‌ای که در آن آزادی از انقیاد موجود در نظام تربیتی پیشادانشگاهی تحقق می‌یابد و این توان را در اعضایش به خصوص دانشجویان پدید می‌آورد تا

«فصلنامه مطالعات دانشگاه» در زمانه‌ای این بخت را می‌یابد تا در مقام نشریه‌ای علمی، و با همت مؤسسه‌ی مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم و تحقیقات و فناوری، به زیور طبع آراسته شود که برخی سیاست‌مداران و روشنفکران از دانشگاه ایرانی به مثابه نهادی بی‌کارکرد، بی‌ثمر و ناهم‌زمان سخن می‌گویند. شاید این منتقدان در تفسیرشان از دانشگاه ایرانی به مثابه طرحی شکست‌خورده و نهادی فروپاشیده ذی‌حق باشند اگر دانشگاه را نهادی در نظر بگیریم که کارکرد اصلی‌اش تولید علم تخصصی و به تبع آن تربیت متخصص است. اگر واقع‌بینانه بنگریم دانشگاه ایرانی توانسته چنین کارکردی را، آنگونه که از آن انتظار می‌رفته، جامه‌ی عمل بپوشاند؛ پس به تعهداتی که به اجتماع پیرامونش داشته به درستی عمل نکرده است. در این معنا دانشگاه بر خلاف مصالح ارگانیک‌سیمی که آن را در برگرفته عمل نموده و به نهادی بی‌کارکرد تبدیل شده است.

تصویری که چنین نقدهایی برای ما می‌سازند تصویر نزاعی است که همیشه میان دانشگاه ایرانی و اجتماع پیرامونش وجود داشته است. این تصویر، تا حدود بسیاری واقع‌بینانه است. دانشگاه ایرانی در تاریخ پوشش‌اش هم برای دولت‌ها و هم برای خانواده‌ها «وصله‌ای ناجور» به شمار می‌آمده است. ولی پرسش اینجاست که دولت و اجتماع، چرا به چنین وصله‌ی ناجوری همواره اقبال نشان داده‌اند؟ چرا دولت‌ها همیشه از این نهاد حمایت مالی کرده‌اند و نخواسته‌اند طرح‌هایی را که برای تعطیلی یا رهاسازی آن در آغوش بازار کم و بیش وجود داشته است جدی بگیرند؟ چرا همیشه خیل وسیعی از خانواده‌های ایرانی برای راهیابی فرزندان‌شان به دانشگاه به آب و آتش زده‌اند؟ برنامه‌ریزی‌های

به یکدیگر، به شکلی رهایی بخش، پیوند بخورند، نهادی قابل دفاع و تحسین برانگیز است. برای فرزندان نوجوان ما دانشگاه «تنها» امکان تجربه‌ی استقلال و آزادی از نظارت نظام سنتی تعلیم و تربیت است. اگر «جامعه‌ی» را مکانی تلقی کنیم که می‌توان در آن به صورت مستقل و آزاد دست به کنش زد دانشگاه، «تنها» جامعه‌ی ممکن و فراهم‌آورنده‌ی تجربه‌ی عمیقی از خودمختاری فردی در اجتماع ایرانی است. البته این ادعایی بزرگ است. ولی ادعایی است که می‌توان به میانجی آن راهی برای دفاع از دانشگاه در اجتماع ایرانی گشود. دانشگاه «تنها» مکان ممکن‌کننده‌ی آزادی و خودمختاری فردی است و کارویژه‌ی بنیادینش در تاریخی که در ایران از سر گذرانده همین بوده است. احتمالاً به همین دلیل است که دانشگاه در ایران پیشاهنگ تمام جنبش‌های آزادی‌خواهانه در تاریخ معاصر بوده است. از این منظر، فروپاشی دانشگاه، فروپاشی جامعه و فروپاشی امکان تجربه‌ی آزادی در ایران معاصر خواهد بود. پس باید از این تنها امکان تجربه‌ی آزادی دفاع کرد و تلاش نمود منطقی که در دانشگاه چنین تجربه‌ای را ممکن می‌کند به منطق تمام عرصه‌های اجتماعی تبدیل نمود.

«فصلنامه‌ی مطالعات دانشگاه» با این هدف پا به عرصه‌ی وجود نهاده است که مکانی برای انتقال دستاوردهای پژوهش‌هایی باشد که در آنها هدف، دفاع از دانشگاه ایرانی در مقام نهادی فرهنگی - اجتماعی است. تاکنون نشریات وزینی در حوزه‌ی مطالعات دانشگاه و آموزش عالی در ایران به چاپ رسیده‌اند. سهم عمده‌ی مقالات چاپ‌شده در این نشریات به طور معمول به پژوهش‌هایی اختصاص داده می‌شود که دانشگاه را در مقام نهادی تخصصی در حوزه‌ی تولید و ترویج دانش مورد مطالعه قرار می‌دهند در حالیکه «فصلنامه‌ی مطالعات دانشگاه» تلاش خواهد کرد بخش عمده‌ای از مقالات خود را به چاپ یافته‌ها و تحلیل‌های پژوهش‌هایی اختصاص دهد که دانشگاه را در مقام عرصه‌ی کنش‌گری فرهنگی و اجتماعی مورد مطالعه قرار می‌دهند. امید که مساعدت اهل نظر و پژوهشگران ارجمند ما را در نیل به این مقصود کامیاب کند.

در شماره‌ی نخست «فصلنامه‌ی مطالعات دانشگاه» که همینک پیش روی شماست رضا صفری شالی تحلیلی با اتکاء به داده‌های یک پیمایش ملی درباره‌ی مصرف فرهنگی دانشجویان در دانشگاه‌های دولتی ارائه داده است. کرم

حبیب‌پور گنابی و فاطمه وسفی ایل‌ذوله نیز درباره‌ی یکی از مناقشه‌برانگیزترین کنش‌های دانشجویی در فضای دانشگاه (مصرف دخانیات) مقاله‌ای به چاپ رسانده‌اند. اصغر ایزدی جیران از رنج دانشجویان به خصوص در مواجهه با جلوه‌های بازتولید تبعیض در محیط دانشگاه سخن گفته است و جلیل کریمی با اتکاء به وضعیت خاص یکی از دانشگاه‌های باسابقه‌ی کشور (دانشگاه رازی کرمانشاه) تحلیلی ساختاری از آموزش عالی به مثابه نظام اجتماعی ارائه کرده است. همچنین صدرا خسروی در مقاله‌ی «آزادی بیان دانشگاهی در ایران» به بررسی مناسبات دانشجویان و اساتید در آموزش برخط در دوره‌ی همه‌گیری کرونا پرداخته و نشان داده است چگونه حضور در فضای مجازی امکان بیان آزادانه‌ی چالش‌ها و انتقادات را از دانشجویان سلب کرده است. حامد طاهری کیا در مقاله‌ی «اینستاگرام و امکانی برای تولید جماعت آگاه درون/ بیرون دانشگاه» نشان داده‌است چگونه تولید و چرخش اطلاعات درباره‌ی رخدادها، دغدغه‌ها و برنامه‌ها توسط تشکل‌های سیاسی و صنفی دانشجویی به تولید آگاهی جمعی در میان دانشجویان می‌انجامد. و دست آخر مهدی حسین‌زاده فرمی در مقاله‌اش نشان داده است که چگونه اجتماعات دانشجویی می‌توانند دانشجویان را به حیث فرهنگی توانمند کنند.

ما در «فصلنامه‌ی مطالعات دانشگاه» علاوه بر مقالات علمی، از آنجا که معتقدیم یکی از کارهای اصلی مان کمک تخصصی به پیشرفت نظام آموزش عالی ایران و نزدیک کردن دانشگاه به جایگاه مطلوب خود در کشور است و ارزیابی، آسیب‌شناسی، نقد و همچنین بررسی تجارب موفق جهانی را جزء ملزومات این کمک تلقی می‌کنیم، نوشتارهایی را به چاپ می‌رسانیم که در آنها کتاب‌های مطرح در حوزه‌ی مطالعات دانشگاه، علم و فناوری، به شیوه‌ای نظام‌مند، نقد شده باشد. در این شماره دو نوشتار انتقادی یکی درباره‌ی کتاب معماری علم اثر دکتر رضا منصور و دیگری درباره‌ی کتاب چهارچوبی برای سیاست‌گذاری علم؛ تعامل علوم طبیعی و علوم انسانی اثر دکتر محمدرضا قائمی نیک به چاپ رسیده‌اند. نوشتار انتقادی اول را دکتر رضا غلامی و نوشتار انتقادی دوم را دکتر فرهاد بیانی برای چاپ به دفتر فصلنامه سپرده‌اند. ضمن تشکر از این بزرگواران به دلیل اهتمامی که در نقد آراء همکاران‌شان داشته‌اند از تمامی پژوهشگران چه آنها که کتاب‌های‌شان در این فصلنامه نقد می‌شود و چه آنها که تصمیم دارند کتاب‌های مؤثر چاپ‌شده در حوزه‌ی مطالعات دانشگاه، علم و فناوری را نقد و معرفی کنند دعوت می‌کنیم نوشتارهای‌شان را برای چاپ به «فصلنامه‌ی مطالعات دانشگاه» ارسال کنند تا در کوتاه‌ترین زمان ممکن در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرد.

1. Society. در اینجا منظور من جامعه در برابر اجتماع یا community است. مبتنی بر دوگانه‌ی مشهور جامعه/اجتماع، که در جامعه‌شناسی به کرات استفاده شده است، جامعه جایی است که در آن پیوندها و تعاملات انتخابی و ارگانیک رخ می‌دهد در حالیکه در اجتماع پیوندها و تعاملات پیشینی و مکانیک است.